

Oponentský posudek

diplomové práce Bc. Víta Zemana: Rozšíření a biotopové preference strnada zahradního v České republice

Předložená práce má 89 stran, včetně 5 tabulek, 16 obrázků a 29 příloh. V úvodních kapitolách (22 stran) se autor zabývá rozšířením, populačními trendy a biotopovými preferencemi strnada zahradního v Evropě, vývojem jeho populace v ČR a v jádrových oblastech jeho výskytu u nás. V dostatečně podrobné kapitole Metodika (14 stran) jsou popsány jádrové oblasti výzkumu, způsoby mapování výskytu druhu a monitoringu prostředí a použité statistické metody. Výsledky, Diskuze, Závěry, Literatura a Přílohy zahrnují celkem 40 stran.

Cíle, které si diplomant na počátku své práce stanovil, byly splněny jak v částech o rozšíření druhu (včetně početnosti v jednotlivých oblastech i v celé ČR), tak v částech jeho biotopových referencí. Snad jedinou závažnější připomínku mám k pouhému jednoročnému sledování. Víceletá práce by jistě přinesla ještě zajímavější výsledky, jak ostatně naznačuje závěr diplomantovy práce týkající se doplňkových mapování v r. 2016. Přitom ovšem oceňuji, co vše diplomant v průběhu roku stihl. Zvláště terénní práce v devíti oblastech od sebe velmi vzdálených a zahrnujících více než 900 km² byly jistě časově i fyzicky velmi náročné. Stejně tak oceňuji množství prostudovaných prací (9 stran citací, vesměs cizojazyčných, s téměř úplnou citací českých, resp. československých pramenů).

Diplomant přináší celou řadu nových a originálních výsledků o rozšíření, početnosti a biotopových nárocích strnada zahradního, z nichž některé jsou jednoznačně využitelné i v praxi, především v oblasti ochrany přírody – nutnost zachování a obnovování vhodných ploch nejen na severočeských hnědouhelných výsypkách, v nejdůležitější jádrové oblasti výskytu druhu (z vlastních mnohaletých zkušeností ovšem vím, že jednání s představiteli místních dolů týkající se podpory členitosti terénu, tvorby raně sukcesních ploch a jejich plánování s předstihem, vyloučení terénních úprav v hnízdní sezóně atd. byla až dosud, bohužel, takřka zbytečná a zůstala jen na papíru), ale i v zemědělské krajině – zabránění ztráty heterogenity prostředí (redukce strukturální zeleně, pěstování vhodných plodin, zakládání biopásů).

Podle mého názoru bylo dosti obtížné vyrovnat se s hodnocením biotopových preferencí strnada zahradního ve dvou zcela odlišných oblastech – v zemědělské krajině a krajině povrchových dolů, v nichž byly biotopy velmi rozdílné. Autor se s touto problematikou dobře vypořádal ve dvou prostorových škálách, na úrovni hnízdního teritoria (kruh o ploše 3,14 ha) a na úrovni krajinného kontextu (kruh o ploše 1 km²). Přitom logicky pracoval s lokalitami obsazenými i neobsazenými a porovnával biotopy v nich (17 biotopových parametrů pro zemědělskou krajinu a 7 pro krajinu povrchových dolů), stanovil heterogenitu v obou prostorových škálách na základě hustoty biotopových okrajů a Shannonova indexu diverzity, pro povrchové doly vhodně hodnotil strmost svahů a vrásčitost terénu. Jednoznačným výsledkem je, že strnad zahradní je především spjat s vyšší heterogenitou krajinných prvků a s podílem holé půdy.

Důležitým výsledkem je zjištění vysokého podílu nespárovaných samců, což je sice skutečnost známá i z našeho území, dosud však náležitě nepublikovaná. Jak ovšem diplomant

správně podotýká, bylo by zapotřebí této záležitosti se detailněji věnovat. Asi proto nebude zcela správné vyjadřovat hnízdní hustotu v párech, jako tomu bylo při stanovení početnosti tohoto druhu v ČR dosud, ale spíše v počtu zpívajících samců.

Práce obsahuje poměrně málo formálních nedostatků (interpunkce, nevhodné míšení přítomných a minulých časů, neobratná vyjádření), snad bych jen zmínil nejednotné používání číslovek – někdy číslicí, jindy slovně.

Vybrané otázky a připomínky:

V názvu práce by měl být i latinský název druhu.

Str. 16 – jaký je rozdíl mezi krátkodobým a dlouhodobým populačním trendem, když jako krátkodobý je označeno období 2001–2012 a dlouhodobý 1980–1992?

18 – nevhodně použit výraz areál pro ČR.

27 – S. Svoboda těžko mohl poskytnout data in litt.

42 – co je to zjednodušená metoda mapování hnízdních okrsků (asi mělo být alespoň trochu popsáno); metoda hlasové provokace byla použita současně s mapováním či jindy?

43 – nezdá se mi, že by hnízdní teritorium (kruh o poloměru 100 m od hnízda) reprezentovalo i centrum lovecké aktivity. Ostatně na jiných místech autor píše, že lovné okrsky mohou být značně vzdáleny. A také tomu odpovídají i vysvětlivky na obr. 12 (str. 45), ne ale text pod obrázkem, kde jde o úroveň hnízdního teritoria a úroveň krajinného kontextu.

47 – v tab. 3 nejsou uvedeny jednotky pro sklon. Ty jsem našel až v dalších obrázcích.

70 – chybí citace P. Pelze.

71 v citaci Reif et al. 2008a chybí jméno oponenta (neuvádím jako uražený spoluautor, ale proto, aby bylo patrné, že jsem práci pečlivě přečetl).

72 – je zbytečné u Fauny ČR – Ptáci citovat množství autorů, stačí citovat editory.

Diplomant jednoznačně prokázal schopnost samostatné terénní práce, zpracování a vyhodnocení nasbíraných dat a jasné interpretace výsledků. Doporučuji tedy diplomovou práci Bc. V. Zemana přijmout a klasifikuji ji stupněm **v ý b o r n ě**.

V Praze, 28.8.2017

Prof. RNDr. Karel Šťastný, CSc.

Fakulta životního prostředí ČZU v Praze